

Redogörelse

1976/77:15

Riksdagens revisorers berättelse över verkställd granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet under år 1976

1977-03-03

Till riksdagen

Riksdagens revisorer får härmed avge berättelse över verkställd granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet under år 1976.

Den externa granskningen har för revisorernas räkning utförts av auktoriserade revisorn Bruno Svensson och dennes medarbetare i Bohlins Revisionsbyrå AB. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan om organisationen av och kontrollen över bokföringen och medelsförvaltningen. I anslutning härtill har vissa speciella förhållanden studerats närmare. Resultatet av dessa undersökningar har delgetts revisorerna.

1 Jubileumsfondens verksamhet

Jubileumsfondens tillgångar utgörs huvudsakligen av obligationer, vilka har överlämnats av riksbanken till bokfört värde. Obligationerna förvaltas av riksbanken, som äger rätt att vid behov utnyttja dem för sina marknadsoperationer liksom över huvud taget för sådana transaktioner som är erforderliga för riksbankens rörelse.

Vid fondens bildande skapades en betydande dold reserv genom att obligationernas bokföringsvärde väsentligt understeg det då gällande marknadsvärdet. Denna reserv har emellertid nu lösts upp och förbytt i en bokföringsmässig övervärdering av fondens obligationer. Förändringen har framför allt sin grund i den negativa effekt som den allmänna stegringen av räntenivån haft på obligationernas marknadsvärde. Den hänger emellertid i viss mån även samman med att bokföringsmässiga överskott som uppkommit vid inlösen och omplacering av fondens obligationer har förts över till kontot för kapitalavkastning.

Med hänsyn till den mycket speciella ställning som jubileumsfonden intar gentemot riksbanken torde detta förhållande inte påfordra någon begränsning av fondens nuvarande verksamhet. Jubileumsfonden bör således, enligt revisorernas uppfattning, kunna fortsätta att bevilja anslag utan annan inskränkning än den som gällande bestämmelser anger. Likväl finner revisorerna frågan om övervärderingen av fondens tillgångar vara av sådan art att den bör lösas i god tid före nästa bokslutstillfälle. Revisorerna ämnar därför ta kontakt med riksbanken och jubileumsfonden för att under hand diskutera en dylik lösning.

Vid granskningen har även framkommit att fondmedel som tidigare reserverats för pensionsavgifter för den av fonden understödda forskningspersonalen har kommit att utnyttjas för att täcka överskridanden av beviljade anslag. Revisorerna förutsätter att fonden dels låter undersöka om behov längre föreligger av en dylik pensionsreserv, dels fastställer en för handläggning av anslagsöverskridanden lämplig ansvars- och arbetsfördelning mellan styrelsen för fonden och dess verkställande direktör.

Revisorerna har uppmärksammat att de senaste årens kraftiga penningvärdeförsämring medfört att jubileumsfonden i allt mindre utsträckning har kunnat bevilja anslag till nya forskningsprojekt.

Såsom framgår av den till revisorerna överlämnade och här närlutna granskningsrapporten har granskningen inte föranlett någon anmärkning. Med hänvisning härtill får revisorerna tillstyrka att ansvarsfrihet för jubileumsfondens förvaltning under år 1976 beviljas styrelsen.

2 Kontroll av statliga forskningsmedels användning

Revisorerna vill i detta sammanhang ta upp en fråga som inte begränsar sig till jubileumsfondens verksamhet utan berör den statligt understödda forskningen vid universitet och högskolor i mer vidsträckt bemärkelse. Revisorerna har tidigare, bl. a. i en till Konungen den 30 maj 1974 avgiven skrivelse, uttalat sig för en effektivare kontroll av de statliga forskningsmedlens användning. Vissa av revisorerna i dessa sammanhang förordade lösningar har vid årets granskning av jubileumsfonden ånyo kommit att aktualiseras. En översiktlig undersökning har sålunda gjorts av möjligheterna att förse såväl forskare som anslagsbeviljande forskningsråd och andra liknande statliga organ med löpande uppgifter om forskningsprojektens kostnader. Vid undersökningen har framkommit att några av de till universiteten och högskolorna knutna redovisningscentralerna sedan några år börjat utarbeta s. k. projektlistor, vilka för varje enskilt forskningsprojekt upptar projektets kostnader fördelade efter kostnadsslag och i vissa fall även ställda i relation till en budget. Dessa projektlistor tillställs forskarna kvartalsvis.

Med hänsyn till revisorernas tidigare uttalanden i denna fråga finner revisorerna det angeläget att systemet med projektlistor nu utvecklas vidare och införs vid samtliga berörda redovisningscentraler. Syftet bör därvid vara att få till stånd en för de enskilda forskningsprojekten löpande rapportering, som både ger underlag för en bedömning av kostnadernas fördelning på kostnadsslag och samtidigt är så utformad att även läsare utan nämnvärda redovisningskunskaper kan tillgodogöra sig dess innehåll. I anslutning härtill bör också övervägas om inte budgeter för forskningsprojekten bör upprättas kvartalsvis.

Uppgifterna bör tillställas såväl de för forskningsprojekten ansvariga ledarna som berörda forskningsråd och motsvarande organ. Enligt revisorernas uppfattning är det nämligen angeläget att även de anslagsbeviljande organen

utnyttjar detta fortlöpande framtagna material vid den på dem ankommande granskningen av medelsanvändningen.

Den för ändamålet erforderliga översynen torde kunna utföras av universitets- och högskoleämbetet i samråd med riksrevisionsverket och berörda forskningsråd och redovisningscentraler.

Riksdagens revisorer hemställer att riksdagen som sin mening delger regeringens vad revisorerna sålunda anfört om redovisningen av statligt understödda forskningsprojekt vid universitet och högskolor.

FRITZ BÖRJESSON

PER-ERIC RINGABY

JAN-IVAN NILSSON

GEORG ÅBERG

BERTIL JONASSON

ALLAN ÅKERLIND

STURE PALM

NILS HJORTH

HUGO BENGTSSON

GUDRUN SUNDSTRÖM

HAGAR NORMARK

WIVI-ANNE RADESJÖ

/Per Dahlberg

BOHLINS REVISIONSBYRÅ AB*Till**Riksdagens revisorer**Granskningsrapport för Riksbankens Jubileumsfond 1976*

Riksdagens revisorer har utsett mig att såsom utomstående sakkunnig på externrevisionens område biträda vid granskningen av Riksbankens Jubileumsfond. Till hjälp i mitt arbete har jag haft medarbetare från Bohlins Revisionsbyrå Aktiebolag. Jag får härmed avgiva följande rapport över min och mina medarbetares granskning av Riksbankens Jubileumsfonds förvaltning under år 1976.

Jag har tagit del av Riksbankens Jubileumsfonds förvaltningsberättelse och bokslut per 31 december 1976 samt styrelsens protokoll.

Jag har vidare tagit del av revisionsavdelningens granskningsrapporter samt i övrigt sökt bilda mig en uppfattning om de av internrevisionen vidtagna granskningsåtgärderna. Jag har även verkställt granskning av bokslutet per 31 december 1976. Vid granskningen har observerats att marknadsvärdet på Riksbankens Jubileumsfonds obligationsportfölj understiger det bokförda värdet med ca 31 Mkr.

I bokslutet har någon fullständig periodisering av intäkter och kostnader ej skett. Jag anser en sådan periodisering vara önskvärd.

Den av mig och mina medarbetare verkställda granskningen har icke givit någon anledning till anmärkning.

Stockholm den 15 februari 1977

Bruno Svensson

Auktoriserad revisor